

La vida quotidiana de les periodistes

Com compaginen les dones la dedicació al periodisme amb la vida familiar

—Joana Gallego, Julia López—

Com és la vida quotidiana i familiar de les dones periodistes? *Capçalera* ho ha indagat i aquests són els resultats: l'edat mitjana de les 30 periodistes entrevistades és de 35 anys, des dels 24 de la més jove als 48 de la més gran; 22 d'elles estan treballant en un mitjà de comunicació o gabinet de premsa, 5 treballen com a *free-lances*, una és empresària, dues es consideren a l'atur i una d'elles fa el doctorat. Potser no és una mostra representativa, però són les que han contestat de les 70 que van rebre el qüestionari. Hem preferit mostrar la realitat de dones periodistes amb experiència i ampla dedicació al periodisme, perquè elles poden ser el reflex de moltes dones.

Deu de les dones periodistes enquestades viuen en parella amb fills/es, sis en parella sense fills, cinc viuen soles, unes altres cinc viuen només amb els seus fills/es, dues viuen amb els seus pares i dues més amb amigues en un pis compartit.

IL·LUSTRACIONS DE NÚRIA POMPEIA

Catorze no tenen fills, encara que cinc d'elles afirmen que els agradaria tenir-ne més endavant. Vuit diuen que no s'ho han plantejat, i a dues no els agradaria tenir-ne. Nou en tenen un, i set en tenen dos. D'elles, només una diu que li agradaria tenir-ne més, però la majoria ja està prou satisfeta amb els que té. És interessant remarcar que de les que tenen fills, cinc viuen només amb ells/es, que ja són grans, sense parella. Aquestes cinc són les de més edat.

Deu dones assenyalen que dinen a casa seva sempre que poden. Aprofiten l'estona del migdia per estar amb la seva família, per fer coses de la

Núria Pompeia

Núria Pompeia

Les il·lustracions d'aquest informe han estat realitzades per les autores que han exposat part de la seva obra al Col·legi de Periodistes durant els mesos de novembre i desembre: Roser Capdevila, Montse Clavé, Mariel, Marika, Núria Pompeia i Gemma Sales. La mostra ha estat organitzada per l'Associació de Dones Periodistes

—Compaginar la vida a la llar amb la professió és una dificultat que cadascuna supera de manera diferent—

Periodistes enquestades

Mercè Conesa, redactora d'*El Periódico*
 Mª Eugenia Ibáñez, redactora d'*El Periódico*
 Milagros Pérez Oliva, redactora d'*El País*
 Anna Gómez i Marsol, redactora de *Segre*
 Anna Muñoz, directora de *Diario de Terrassa*
 Laura López Albiac, redactora de *Sport*
 Maribel Escalona, directora de *Diez Minutos*
 Joana Bonet, directora de *Woman*
 Assumpta Sòria, directora de *Clara*
 Mercè Marzo, cap de premsa de Fira de Barcelona
 Marta Rosés, cap de premsa de la Cambra de Comerç
 Sílvia Coppulo, directora d'Espais de Comunicació
 Cristina Baulies, cap de premsa de l'Institut Català de la Dona
 Manolita Sanz, cap de premsa de l'Ajuntament del Prat de Llobregat
 Tareixa Enriquez, cap de premsa de Santiveri
 Alicia Oliver, cap de premsa de l'Ajuntament d'Allella
 Marga Solé, directora de Ràdio L'Hospitalet
 Mònica Huguet, redactora-conductora de TV3
 Montse Catany, redactora de TV3 a Lleida
 Teresa Berengueras, col·laboradora de TV3
 Mercedes Luz, redactora d'EFE
 Isabel Nadal, redactora d'EFE
 Pilar Cugat, redactora de Programes de TV3
 Elisa Teixidó, a l'atur
 Maria Eugènia Melús, *free-lance*
 Mercè Molist, *free-lance*
 Montse Palacín, *free-lance*

Tres de les enquestades prefereixen quedar a l'anonimat. •

IL·LUSTRACIONS DE ROSER CAPDEVILA

llar i desconnectar una mica. També és cert que la majoria allarguen la seva jornada laboral gairebé fins a la nit (acaben a les 8 o a les 9 del vespre). Cinc diuen que de vegades dinen a casa, i d'altres al bar. Del total, 11 dinen normalment al bar de l'empresa o al restaurant. Una dina normalment a casa dels pares, i tres més diuen que no van a dinar, que mengen un entrepà que porten de casa.

La difícil paritat domèstica

Davant de la pregunta de qui s'encarrega de la responsabilitat de la llar, o d'organitzar la intendència, la majoria (27) confessen que se n'encarreguen elles mateixes. La dedicació als nens, tenir cura de la seva vida escolar, portar-los al metge, preocupar-se de la seva alimentació, etcètera, també sembla ser una tasca més d'elles que d'ells. Una de les periodistes entrevistades afirma rotundament que dels nens se n'encarrega ella mateixa, encara

que està casada. N'hi ha que afirmen que els nens els cuiden a estones més o menys iguals entre la seva parella i ella. En general fa la impressió que, com assenyala una dona periodista, "repartiment entre la parella" vol dir "3/4 del temps la dona i 1/4 l'home". D'igual manera es reparteixen les tasques domèstiques, encara que cinc dones afirmen que les fan elles mateixes, amb l'ajut d'una altra persona contractada. Nou assenyalen que tenen una assistenta per hores que fa la neteja més pesada de la llar. Després, elles, dia a dia, fan el que poden, "sense obsessions". Cinc dones afirmen que les fan elles mateixes sense ajut de ningú, i dues més amb l'ajut de la seva mare.

A la majoria de les dones periodistes consultades els costa molt quantificar la mitjana d'hores que dediquen a la llar cada dia. Sembla que una ampla majoria hi dedica de 2 a 3 hores diàries, com a mínim. Una minoria (3) hi esmerça fins a 8 hores, és a dir, que passen la meitat del dia a casa seva. Entre aquestes comptem algunes de les que tenen més fills. No cal dir que aquesta

La situació laboral de les enquestades

Del total de les dones que han contestat, 17 es troben en situació laboral amb contracte fix indefinit a temps complet; 5 periodistes tenen contracte eventual i com a *free-lances*; 6 es consideren només *free-lance*, encara que aquesta situació prefereixen anomenar-la un "anar tirant". La situació d'atur només la declaren dues dones, i totes dues viuen la seva situació com a transitòria i, a més a més de cercar feina, estudien. Una dona dirigeix la seva pròpia empresa, i una altra diu que treballa a sou sense contracte.

Pel que fa als mitjans, 6 dones periodistes treballen a la premsa escrita diària, 3 dones treballen a revistes femenines o de la llar, 2 en agències de notícies, 4 a televisions, 7 més a gabinets de comunicació i la resta a casa com a *free-lances*, o no ho indiquen.

La jornada laboral, doncs, està molt condicionada per la situació contractual. Setze dones diuen que la seva jornada és de 8 a 10 hores diàries. Quatre més diuen que és de 10 a 12 hores diàries. Cinc afirmen que treballen unes 7 hores al dia i quatre més diuen que depèn, o cap, en funció de si es consideren a si mateixes com a treballadores *free-lances* o en atur. Una diu que treballa 8 hores diàries, però que perd una hora al dia en desplaçaments. La majoria no treballa els caps de setmana o les festes, a excepció de les que estan redaccions de diaris o agències que fan torns o permanències els dissabtes o diumenges. Un cas a part és el de les *free-lances*, les quals, com la majoria dels col·laboradors/es, es veuen obligats/des a escriure molts dies de festa. •

dedicació no val per als caps de setmana, dels quals ja parlarem en el tema del lleure.

La utopia del temps lliure

Poder disposar de més temps lliure sembla que és una aspiració comuna a totes les dones consultades. En això estan plenament d'acord amb el seus companys periodistes, que expressen el mateix en el reportatge del número 24 d'aquesta revista. Les diferències són més de detall, però partint de pressupòsits diferents, les dones consultades no es queixen tant d'estrès o d'una exagerada dedicació a la feina. Vegem-ho.

El temps lliure està molt condicionat per la situació laboral i sembla que és molt diferent per a les dones les quals la feina ocupa tot el dia que per a aquelles que estan en situació de *free-lance* o a l'atur. Onze periodistes diuen que gairebé no disposen de temps lliure durant el dia. Deu dones més diuen que només disposen de temps lliure els caps de setmana. Quatre afegeixen que estan lliures els vespres, i tres dones més (de les que que es consideren *free-lances*) que depèn de la feina: "mai no saps el temps de què pots disposar per al lleure, i de vegades, quan tens una estona, com que no l'has planificat, no saps què fer". Només una diu obertament que sí que té temps lliure durant el dia (de 10 a 12, i de 3 a 4), però no hi afegeix si durant aquesta estona té altres obligacions. Aquí entrem en el concepte de temps lliure que té cadascuna. Per a unes és el temps lliure que poden passar amb els seus (família o amics), o fent activitats que no tinguin res a veure amb la feina, com llegir, anar a comprar o passejar.

La majoria tenen o fan un mes de vacances l'any, encara que cinc dones especifiquen que s'agafen alguns dies més a l'any (3) i altres afegeixen que depèn de la feina (les que treballen de *free-lances*).

Quan estan a casa, les dones són molt actives i fan una mica de tot. Les que tenen nens petits ho aprofiten per jugar amb ells. Les que no en tenen, llegeixen, miren la televisió, escolten música, i 2 precisen que aprofiten el temps a casa per "netejar", la qual cosa significa, com diem més amunt, que estar a casa no vol dir necessàriament tenir temps lliure. Una altra diu que la relaxa molt "fer ganxet i brodar".

Aspirant a més formació

Malgrat l'escàs temps lliure que diuen que tenen les dones periodistes, la majoria despleguen una gran activitat social i cultural. Totes han assenyalat com a mínim 3 activitats que solen realitzar a part de la seva dedicació professional. Les més freqüents han estat anar a veure espectacles periòdicament, des d'una vegada a la setmana fins a una al mes. Una periodista puntualitza que ha anat a totes les últimes estrenes (per afició o dedicació professional?: no ho especifica). A moltes els agrada sortir de copes (o, com algunes han precisat, a sopar fora de

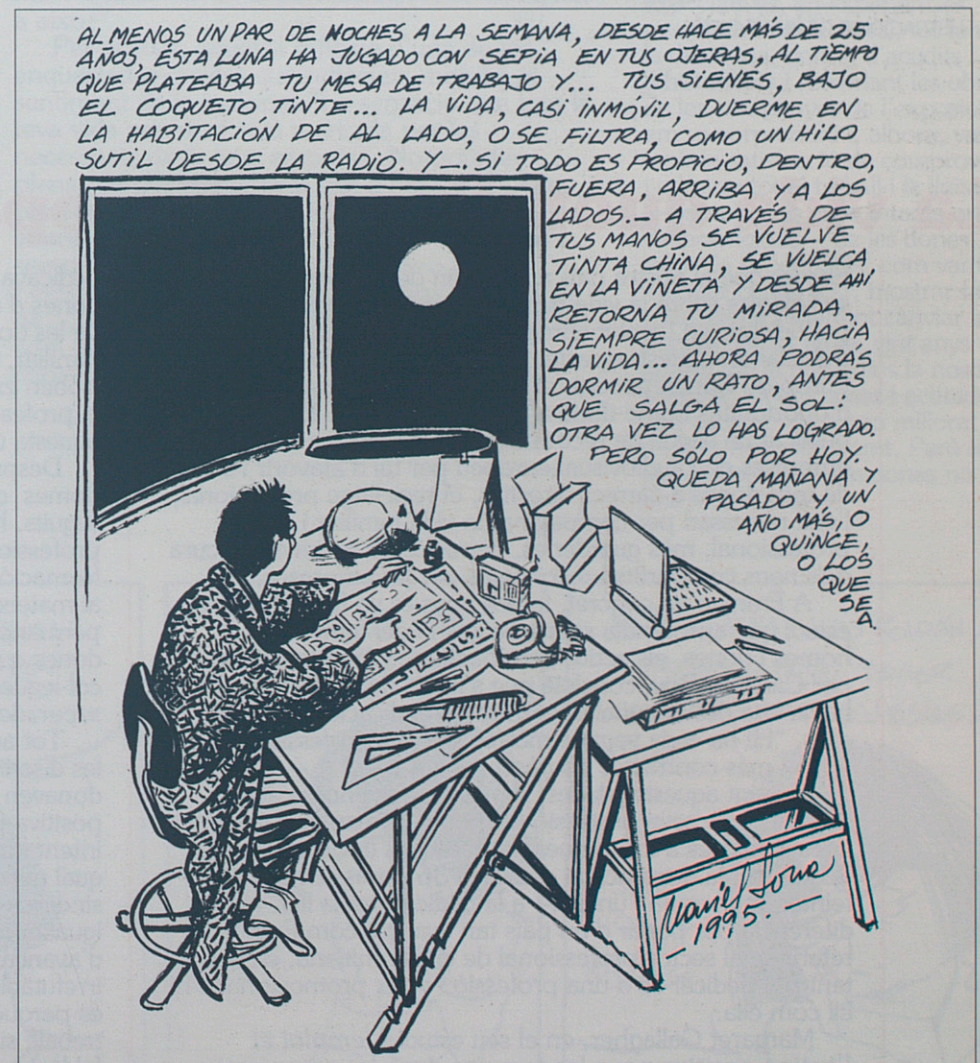
casa) amb amics/gues (la que hi va més sovint ho fa unes 10 vegades al mes). Les que tenen nens petits aprofiten per passejar amb les criatures, sobretot els caps de setmana (10 vegades al mes, com a màxim). Onze dones declaren que habitualment practiquen algun esport: gimnàstica, bicicleta, natació. Nou han indicat que fan altres activitats, entre les quals destaquen classes d'idiomes o cursets diversos, viatjar els caps de setmana, fer conferències i xerrades, assistir a un taller d'escriptura, o estudien en profunditat algun tema d'actualitat que els interessa especialment. Fins i tot n'hi ha una que diu que arxiva biografies.

Totes, sense excepció, han esmentat dos o tres llibres que han llegit recentment, o que estan llegint actualment. També han pogut dir dos o tres títols de pel·lícules que han vist recentment. Només una diu que no recorda la pel·lícula, i una altra que no va gaire sovint al cinema.

Grau de satisfacció amb la professió

La majoria de les periodistes enquestades, 20, a la pregunta "Com valoren la seva vida quotidiana en relació amb la seva feina?" responen que tenen "massa feina i poc temps lliure". Cinc dones diuen que consideren equilibrada la dedicació a la feina i el temps lliure. Tres *free-lances* diuen que de vegades tenen "massa temps poc productiu i poca feina remunerada", en funció del que dediquen a la professió i el que cobren. És una pregunta confusa, perquè mai no saps el temps lliure de què disposes".

IL·LUSTRACIÓ: DE MARIEL

IL·LUSTRACIÓ DE GEMMA SALES

Tampoc és fàcil per a les dones periodistes desconnectar dels temes laborals. Les postures majoritàries van des de "Intento desconnectar, encara que no puc" (16), fins a "Els temes de la feina formen part de la meua vida quotidiana i mai no puc oblidar-me'n" (9). Quatre dones afirmen que sí que poden desconnectar i oblidar-se totalment de la feina, i una més diu que depèn dels temes.

Malgrat les dificultats laborals, l'horari excessiu i la quasi impossibilitat d'oblidar-se de la feina, vint periodistes, incloses les *free-lances*, diuen que no canviarien de professió. Sis dones s'ho han plantejat "de vegades", i potser no ho han fet per les dificultats de trobar una altra ocupació. Una no s'ho ha plantejat mai, i dues més no contesten. Només una diu obertament que canviaria de professió si pogués. De tot això es dedueix que el grau de satisfacció amb la professió és bastant gran, si més no per la realitat concreta del que es fa, per les expectatives que crea i pels resultats que de vegades aconseguen.

No és or tot el que lluu

Algunes respostes fan pensar que no és or tot el que lluu, i que també en la nostra professió, com en altres, costa molt aguantar una dedicació tan forta, i que això no repercuteix en la pròpia vida personal. Una ens ha suggerit que potser per entendre millor les coses valdria la pena que preguntéssim: "Quin lloc ocupa a la teua vida (no per dedicació, sinó per aspiració o complaença) la feina de periodista?". Segons ella, en una gradació de l'1 al 10, hauria posat un 6

La vida quotidiana a Europa

Encara que al nostre país no s'hagin desenvolupat estudis sociològics sobre la vida quotidiana dels periodistes i les periodistes, en l'àmbit europeu sí que s'està començant a treballar en aquest aspecte, a través de la Comissió Europea. Concretament, el Comitè Director per la Igualtat d'oportunitats home-dona a la Ràdio Televisió Europea ha publicat un seguit de recomanacions dirigides a les grans empreses de l'audiovisual europeu per tal d'afavorir l'accés de més dones a càrrecs directius, el reciclatge professional, l'ajut necessari per compaginar la vida familiar i professional, més guarderies, permisos de maternitat i cura dels nens compartits i reconeguts per les empreses, etc.

A França, en concret, fa dos anys es va fer públic un estudi que aprofundia sobre "la gestió del temps dels homes i dones, els actius i els inactius". L'article, publicat per Caroline Roy, conclouia que s'havia demostrat que hi havia una descomunal diferència de dedicació entre ells i elles. "Hi ha cada vegada més contractes professionals per a ells i més contractes domèstics per a elles".

Seguint aquestes dades, semblava que l'home actiu dedicava a la seva professió 45 hores setmanals, i només unes 20 hores a les tasques domèstiques (incloses la cura dels nens); la dona activa dedicava 36 hores setmanals a la feina remunerada i unes 44 a la dedicació a la llar. Massa diferència per parlar d'un país tan avançat com França i referir-se al sector professional de classe mitjana, en què tant pot dedicar-se a una professió i voler promocionar-s'hi ell com ella.

Margaret Gallagher, en el seu estudi *L'emploi et l'action positive pour les femmes dans les organisations de radio-télévision de la CE*, publicat el 1986, en

dedicava una part a parlar de la dificultat per part de les dones d'accedir a càrrecs de responsabilitat: "La major part de les dones dirigents es veuen confrontades al dilema familiar, en algun moment de la seva vida professional, troben exigències concurrents de la seva vida personal i de la professional, i resulta molt difícil per a elles privilegiar aquesta última".

Després d'estudiar el currículum professional de dones i homes que treballaven a la televisió durant 10 anys seguits, havia comprovat que els homes feien millor carrera professional que les seves companyes de condicions, formació i edat semblants que havien començat a treballar al mateix temps. Altres conclusions es referien a la permanència de les dones a la televisió; en general les dones que hi treballaven eren més joves que els seus col·legues masculins. Hi havia més dones solteres i separades, i les que estaven casades tenien menys fills.

Tot aquest estudi serveix per demostrar que encara que les discriminacions per sexe no estiguessin legislades, es donaven a la realitat, i s'havien d'arbitrar mesures d'acció positiva per aquesta desigualtat. Això és el que està intentant posar en marxa la comissió per a la igualtat a la qual més amunt ens referíem. També en les negociacions sindicals s'inclouen cada vegada més reivindicacions igualitàries, però en el nostre país encara estem molt lluny d'avançar per aquest camí. Encara es cultiva com a irrefutable l'opinió de "qui no arriba més alt a la professió és perquè no val. Tothom es pot dedicar el mateix temps al treball, sigui home o dona". Esperem que aquestes fal·làcies algun dia tinguin alguna cosa a veure amb la realitat. ●

Una altra comenta: "Com sempre diem i repetim, les dones, a força de guanyar la nostra independència hem perdut el nostre temps personal".

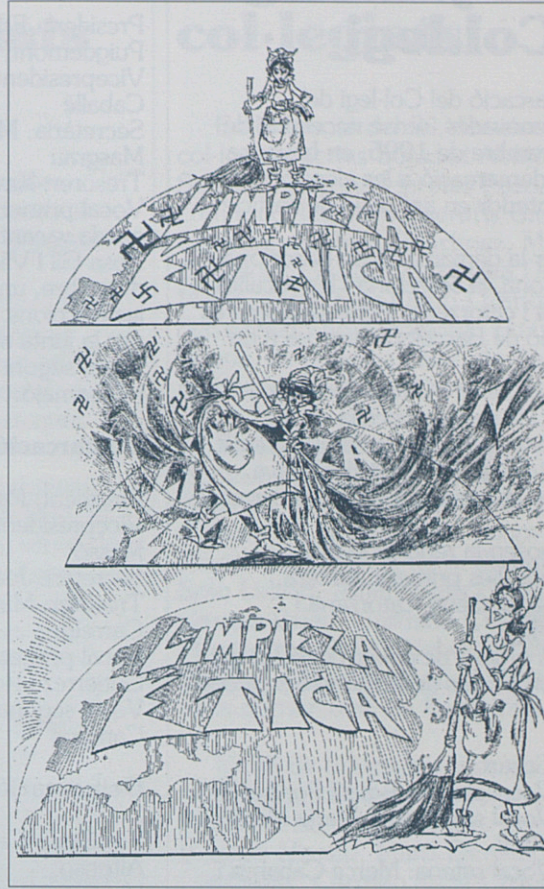
Una altra enquestada ens fa veure que hem oblidat molts temes: corresponsabilitat afectiva entre la parella, o el que és el mateix, capacitat d'assumir les aspiracions de la dona professional, la importància de viatjar per a la dona periodista: quan, com, i amb qui? També ens comenten que seria interessant saber sobre l'absentisme laboral de les dones, per la cura dels nens, escoles, malalties... I, si és superior el de les dones, com anar cap a una igualtat també en aquest camp. Una enquestada també ens fa una observació molt interessant i parla de la tercera jornada laboral de les dones: la necessitat de cuidar la imatge, perruqueria, depilació, maquillatge, salut, exercici, que tant de temps ocupa i tan important és per a les periodistes, sobretot als mitjans audiovisuals.

Una observació que no podem deixar d'incloure és la següent: "Només vull fer constar que les dones hauríem de lluitar per aconseguir una normativa que doni prioritat a les dones amb fills per fer els horaris de treball més compatibles amb ells. Si les dones hem de treballar les tardes o les nits no els podem veure? Si a aquest fet s'afegeix que, normalment, les dones són les que portem el pes de la casa i de l'educació dels fills, el resultat és desastrós".

Una altra observació fa constar que la vida de periodista és tan absorbent que no deixa temps per a la formació o per fer vida associativa, per exemple.

"El periodisme és una professió molt absorbent i que si no t'agrada val més que et dediquis a una altra activitat o professió. A mi m'agrada molt i disfruto amb la feina. També m'agradaria no fer res si tingués la vida econòmicament resolta. A la vida es poden fer moltes coses". "M'agrada aquesta professió, encara que les seves condicions són molt difícils i de vegades molt dures", diu una altra.

"Per què hi ha tantes dones que treballen als mitjans de comunicació i tan poques que manin? Els càrrecs de molta responsabilitat són llocs de difícil accés. Potser perquè haurien de renunciar a alguna part de la seva vida? Per què en el fons no ens interessa gens manar? Per què fem molt

bé les feines 'a l'ombra'? És imaginable com les nostres filles viuran el periodisme, si es dediquen a això?"

Per acabar, aquesta reflexió d'una de les enquestades creiem que reflecteix molt bé el sentiment de la majoria: "La sensació que tota la teva vida personal està marcada per les necessitats de la teva empresa. No pots fer plans, perquè sovint se'n van a l'aigua: Quedes per sopar o per marxar de cap de setmana o intents anar regularment a classes d'idiomes i sempre sorgeix alguna cosa d'última hora i t'envien. I no fer plans també té una altra cara: de cop et trobes sense res a fer i no ho aprofites com voldries, perquè no havies previst res concret a fer" ●

Dones que dibuixen, dones que...

— Núria Pompeia —

... Que què? Doncs, dones que fan o deixen de fer allò que s'esperava d'elles, dones que s'expliquen o que escolten, que tenen sentit crític, problemes, emocions, desconcerts, il·lusions, depressions i moltes altres vivències i situacions en les quals es troben o s'han trobat les dones. Dones que viuen o que fan viure. Dones que dibuixen dones: Montse, Mariel, Roser, Marika, Gemma, Núria... Des de fa vint anys han publicat els seus dibuixos, acudits, còmics, historietes, als diaris, a les revistes i a d'altres publicacions.

Mentre feia la selecció dels meus dibuixos, oblidats, arraconats en un arxiu més o menys endreçat i bastant coix (és a dir: migrat d'originals i còpies, especialment pel que fa als publicats els anys setanta, aquells anys vibrants i rics en canvis i expectatives, en experiències personals i col·lectives), tot fent la difícil tria, doncs, d'acudits i d'historietes i recordant les obres de les companyes de l'exposició, em va sorprendre i, alhora, vaig tenir la satisfacció de comprovar i admirar tot el treball i la lluita —paraula dels anys setanta ara desprestigiada— de les dones, el valor de la denúncia, com vam intentar comunicar, mostrar fets i situacions i sobretot canviar la imatge que es tenia, vint anys enrere, de la dona dins la nostra societat. Moltes coses i actituds han canviat: unes han millorat i d'altres han empitjorat. Però les dones que dibuixem dones no ens hem aturat ●

IL·LUSTRACIONS DE MARIKA I MONTSE CLAVÉ

